

1939 Şubatında Barcelona'nın, Martında da başkent Madrid'in Generalissimo Franco komutasındaki milliyetçi güçlerin eline düşmesiyle sona eren üç yıllık İspanya İç Savaşı,¹⁰ birçok bakımlardan İkinci Dünya Savaşı'nın bir provasını niteliğindedir. 1936'da iç savaşın patlamasından hemen sonra kurulan (İngiltere ve Fransa'nın yanı sıra, başlangıçta Sovyet Rusya, Nazi Almanyası ve Faşist İtalya'nın da içinde yer aldığı) uluslararası karışmazlık komisyonu, ülke dışındaki sağcı güçlerin Franco'ya, solcuların da Cumhuriyetçilere yardım etmesini önleyememiştir. Batı ülkelerinden (hatta Almanya ve İtalya'dan da) birçok solcu gönüllü, Ruslarla birlikte Enternasyonal Tugaylar oluşturarak savaşa katılmışlardır. Sonradan TKP çevrelerinde çıkarılan bazı söylentilere karşın, İspanya İç Savaşına Türkiye'den giden olmamıştır.¹¹ Ancak, ABD'nden toplanan Lincoln Tugayı'nda birkaç Türk gencinin de bulunduğu anlaşılıyor.¹²

Resim

1933'te Halk Eğitimi uzmanlığı ismi Amerika'ya gönderilen 10 gençten biri olan Sayın Hüsnü Ciritçi'den öğrendiğime göre, (Sivaslı Burhan Dürsen'in karısının dayısı) Sazi Balkın Melikşahi'den Amerikan gönüllülerine katılmış. [Lincoln Brigadi'nde bir "Mustafa Suphi mangası" olduğu da söylenir!] Hüsnü Bey 1938'de ABD'nden Almanya'ya giderek 1939 başına kadar bir ders yurdu Münih'te geçirmiştir. Gazi Eğitim Enstitüsü'ne geldikten sonra, bir gün Sabahattin Ali'yi

¹⁰ TC'nin yeni rejimi tanınması hayli uzun sürmüştür. Görebildiğim kadarıyla Cumhurbaşkanı İnönü'nün Burgos'taki Bahamonde İspanya Devlet Reisi Franco'ya millî bayramları dolayısıyla çektiği ilk tebrik telgrafı 2 Ağustos 1939 tarihlidir. Bknz. Ayın Tarihi, 1939, 69. cilt.

¹¹ Miri Belli'nin Anıları, İnsanlar Tanıdım - 1 (Milliyet Yay., 1989), s. 326-27.

¹² Sabiha Sertel, Roman Gibi (İstanbul: Ant Yay., 1969), s. 66.

Ayrıca bir gazetede Sazi'yi yaraladığını hastahane yatışını okuyup kederlerine de anlattığını anımsıyor.